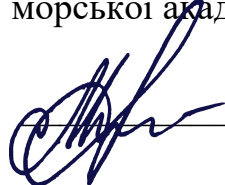

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКА ДЕРЖАВНА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА НАВІГАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ СУДНОМ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
Херсонської державної
морської академії

Олена ДЯГИЛЕВА

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

З освітнього компонента	Комерціалізація наукових досліджень
Факультет	Судноводіння
Ступінь вищої освіти	Доктор філософії
Галузь знань	J «Транспорт та послуги»
Спеціальність	J5 «Транспортні технології»
Освітньо-наукова програма	Транспортні технології: експлуатація, ремонт та управління рухом засобів водного транспорту
Курс	Перший
Форма навчання	Очна / заочна

Херсон – 2025

Робочу навчальну програму освітнього компонента «Комерціалізація наукових досліджень» розробила згідно з освітньо-науковою програмою та навчальним планом підготовки «Доктор філософії», галузь знань J «Транспорт та послуги», спеціальність J5 «Транспортні технології», освітньо-наукова програма «Транспортні технології: експлуатація, ремонт та управління рухом засобів водного транспорту», к.е.н., доцент Стовба Т.А., 17 с., мова навчання – українська.

Програму розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри навігації та управління судном

Протокол № 1 від «3» вересня 2025 р.

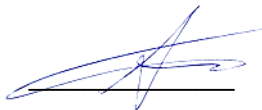
Завідувач кафедри

(підпис)

Олег ТОВСТОКОРИЙ

Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ

Гарант освітньо-наукової
програми

підпис

Андрій БУКЕТОВ

Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ

Завідувач аспірантурою та докторантурою

підпис

Едуард АППАЗОВ

Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ

Завідувач навчально-методичного
відділу

підпис

Валентина ЧЕРНЕНКО

Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ

Рада із забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти ХДМА

Протокол № 1 від «18» вересня 2025 р.

Позначення та скорочення:

ІМО – міжнародна морська організація;

ЄКТС – Європейська кредитно-трансферна система;

ОНП – освітньо-наукова програма;

АТ – атестаційний тиждень;

Л – лекція;

ПЗ – практичне заняття;

СР – самостійна робота;

АО – аналітичний огляд;

Т – тестування;

ІНДЗ – індивідуальне науково-дослідне завдання.

1. Місце освітнього компонента в структурі освітньо-наукової програми

Освітній компонент «Комерціалізація наукових досліджень» у структурі освітньо-наукової програми «Транспортні технології: експлуатація, ремонт та управління рухом засобів водного транспорту» входить до циклу загальної підготовки блоку освітніх компонентів з набуття універсальних навичок дослідника. Загальна кількість годин – 90 або 3,0 кредити, з них аудиторних 42 години (28 лекційних годин, 14 – практичних, 48 годин – самостійна робота).

Метою вивчення освітніх компонентів є формування у здобувачів розуміння сутності та особливостей інтелектуальної діяльності, змісту та структури права інтелектуальної власності (ІВ), розуміння механізму та принципів комерціалізації результатів наукових досліджень, структури майнових та немайнових прав на результати наукової діяльності, методів їх оцінки та захисту.

Передбачається надати загальні уявлення про сутність комерціалізації результатів наукових досліджень, інституційне середовище та механізм комерціалізації інновацій; сутність та значення ринку інтелектуальної власності у глобальній економіці, механізми функціонування ринку ІВ у світі, тенденції та виклики розвитку ринку інтелектуальної власності в умовах глобалізації перспективи інтеграції України у світовий ринок ІВ та розвиток морської галузі через комерціалізацію ІВ; систему міжнародних угод щодо комерціалізації результатів наукових досліджень; сутність та методику вартісної оцінки об'єктів інтелектуальної власності; маркетингові дослідження попиту на результати наукових досліджень; способи комерціалізації результатів наукових досліджень та вибір оптимального шляху комерціалізації; порівняльний аналіз принципів та форм фінансування комерціалізації результатів наукових досліджень; дослідження методів управління ризиками комерціалізації результатів наукових досліджень.

Знання, отримані здобувачами у рамках вивчення освітніх компонентів «Комерціалізація наукових досліджень», є базовими при вивченні освітніх компонентів циклу професійної підготовки:

- Сучасні стратегії ремонту транспортних систем та засобів;
- Ефективність експлуатації та управління рухом засобів водного транспорту.

ОК «Комерціалізація наукових досліджень» тісно пов'язаний з такими освітніми компонентами як:

- Іноземна мова (англійська) для академічних цілей,
- Інформаційні технології в науковій діяльності,
- Управління науковими проєктами.

Робоча програма з освітнього компонента «Комерціалізація наукових досліджень» складена у відповідності до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності J5 «Транспортні технології» і враховує особливості навчального плану підготовки з даного напрямку, вимоги безперервності і наступності знань при переході до вивчення наступних освітніх компонентів.

Методи навчання і викладання:

Під час викладання ОК перевага надається застосуванню як традиційної системи методів і прийомів, так і інноваційних інтерактивних методик (майстер-класів, науково-практичних семінарів, наукових вебінарів), інтерактивні лекції, ділові ігри, наукові дискусії, а також електронному навчанню в системі Moodle (<https://mdl.ksma.ks.ua/course/view.php?id=4618>) тощо.

Вивчення курсу «Комерціалізація наукових досліджень» спрямоване на формування наступних програмних результатів навчання (таблиця 1.1):

Таблиця 1.1. Основні програмні результати навчання, якими повинен оволодіти здобувач

№	Основні програмні результати навчання, якими повинен оволодіти здобувач
1	ПРН 02. Здатність узагальнити плани управління матеріальними ресурсами для забезпечення наукових досліджень у сфері транспортних систем та технологій і дотичних міждисциплінарних напрямках
2	ПРН 03. Розробляти науково-дослідні та інноваційні проєкти у сфері транспортних систем та технологій, обґрунтовувати їх соціальну, економічну, екологічну ефективність
3	ПРН 05. Уміння встановити самостійно дослідницькі цілі, формулювати і перевіряти гіпотези
4	ПРН 06. Уміння вибрати технологію пошуку інформації, використовувати сучасні інструменти для оброблення даних та аналізу інформації.
5	ПРН 07. Вміння розробити стратегічні плани щодо сфер застосування науково-дослідних розробок при реалізації наукових проєктів, організовувати їх впровадження
6	ПРН 12. Уміння передбачати можливості для успішної реалізації інноваційних ідей, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті сучасних знань щодо досліджуваної проблеми

Таблиця 1.2. Міжпредметні зв'язки, які забезпечуються (наступними) освітніми компонентами

№	Освітній компонент
	Попередні ОК
1	Іноземна мова (англійська) для академічних цілей
2	Управління науковими проєктами
3	Інформаційні технології в науковій діяльності
	Наступні ОК

4	Сучасні стратегії ремонту транспортних систем та засобів
5	Ефективність експлуатації та управління рухом засобів водного транспорту

У результаті засвоєння освітнього компонента здобувачі повинні

знати:

сутність та особливості комерціалізації результатів наукових досліджень;
 послідовність процесу комерціалізації науково-технічних розробок;
 методику вартісної оцінки об'єктів інтелектуальної власності;
 порядок ліцензування інтелектуальної власності як форми комерціалізації результатів наукових досліджень;
 етапи планування комерціалізації наукових досліджень та розробки нових технологій;
 процедуру реєстрації прав на винаходи та корисні моделі в Україні;
 види ризиків, які супроводжують комерціалізацію результатів наукових досліджень, та методи їх оцінювання;
 форми страхування комерціалізації результатів наукових досліджень;

вміти:

здійснювати реєстрацію прав на результати інтелектуальної діяльності;
 обирати необхідні форми захисту результатів наукових досліджень;
 здійснювати управління процесом комерціалізації результатів наукових досліджень;
 управляти ризиками комерціалізації результатів наукових досліджень;

отримати навички:

планування процесів комерціалізації наукових досліджень та розробки нових технологій;
 ліцензування інтелектуальної власності як форми комерціалізації результатів наукових досліджень.

2. Зміст освітнього компонента

Опис освітнього компонента «Комерціалізація наукових досліджень».

Таблиця 2.1. Опис освітнього компонента очної форми навчання

Термін вивчання ОК		Обсяг ОК		Розподіл академічних годин за видами занять очної форми навчання					Контроль знань		
Курс	Семестр	Всього академічних годин	Кредити ECTS	Аудиторні заняття				Самостійна робота	Вид індивідуального завдання	Залік	Іспит
				Лекції	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Семінарські заняття				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	2	90	3	28	14	-	-	48	АО, ІНДЗ, Т	-	+

Таблиця 2.2. Опис освітнього компонента заочної форми навчання

Термін вивчання ОК		Обсяг ОК		Розподіл академічних годин за видами занять заочної форми навчання					Контроль знань		
Курс	Семестр	Всього академічних годин	Кредити ECTS	Аудиторні заняття				Самостійна робота	Вид індивідуального завдання	Залік	Іспит
				Лекції	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Семінарські заняття				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	2	90	3	6	6	-	-	78	АО, ІНДЗ, Т	-	+

3. Структура освітнього компонента

Таблиця 3.1 – Зміст та опис освітнього компонента

№ заняття	Назва теми	Обсяг, годин							
		Очна форма навчання				Заочна форма навчання			
		Лекція	ЛЗ	ПЗ	СР	Лекція	ЛЗ	ПЗ	СР
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Тема 1. Сутність і механізм комерціалізації наукових досліджень	4	-	2	4	-	-	-	7
2	Тема 2. Міжнародна правова охорона результатів наукових досліджень	4	-	2	5	2	-	1	8
3	Тема 3. Вартісне оцінювання об'єктів інтелектуальної власності	4	-	2	5	-	-	1	8
4	Тема 4. Маркетингові дослідження попиту на результати наукових досліджень	4	-	2	5	1	-	1	8
5	Тема 5. Особливості формування та розвитку авторського права	2	-	2	5	1	-	1	8
6	Тема 6. Технологічний аудит об'єкта комерціалізації	2	-	2	5	1	-	1	8
7	Тема 7. Комерціалізація майнових прав інтелектуальної власності	2	-	-	5	1	-	0,5	8
8	Тема 8. Ноу-хау як форма комерціалізації результатів наукових досліджень.	2	-	-	5	-	-	-	8
9	Тема 9. Управління трансфером і комерціалізацією технологій.	2	-	2	5	-	-	0,5	8
10	Тема 10. Оцінювання ефективності трансферу технологій	2	-	-	4	-	-	-	7
Всього		28	-	14	48	6	-	6	78

4. Рейтингова система для оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

Для оцінювання успішності здобувачів очної та заочної форми навчання використовується рейтингова система, яка передбачає розподіл балів за виконання всіх запланованих видів робіт.

Таблиця 4.1. Бальні оцінки для елементів контролю очної форми навчання

2-й семестр			
Елементи навчальної діяльності	Кількість практичних робіт	Максимальний бал	Всього балів за семестр
Виконання та захист практичних робіт	7	4	28
Виконання індивідуального науково-дослідного завдання. Виступ в аудиторії з тематикою, що відповідає плану освітнього компонента	1	42	42
Складання іспиту	1	30	30
Всього максимум за семестр			100
Формою підсумкового контролю є іспит. Здобувачі вищої освіти допускаються до складання іспиту за умови виконання усіх теоретичних робіт та індивідуального науково-дослідного завдання з освітнього компонента.			

Таблиця 4.2. Бальні оцінки для елементів контролю заочної форми навчання

2-й семестр			
Елементи навчальної діяльності	Кількість практичних робіт	Максимальний бал	Всього балів за семестр
Виконання та захист практичних робіт	3	9	27
Виконання індивідуального науково-дослідного завдання. Виступ в аудиторії з тематикою, що відповідає плану освітнього компонента	1	43	43
Складання іспиту	1	30	30
Всього максимум за семестр			100
Формою підсумкового контролю є іспит. Здобувачі вищої освіти допускаються до складання іспиту за умови виконання усіх теоретичних робіт та індивідуального науково-дослідного завдання з освітнього компонента.			

Виконання та захист практичних робіт (очна/заочна)

Для здобувачів вищої освіти **очної форми** навчання передбачено виконання 7 практичних робіт, які оцінюються від 0 до 4 балів:

за правильне виконання практичної роботи з наданням повної відповіді – 4 бали;

за правильне виконання практичної роботи з наданням неповної відповіді – 3 бали;

за правильне виконання практичної роботи без надання відповіді – 2 бали;

за розв'язання виконання практичної роботи з помилками та з наданням неповної відповіді – 1 бал;

за розв'язання виконання практичної роботи з помилками та без надання відповіді – 0 балів.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання передбачено виконання 3-х практичних робіт, які оцінюються від 0 до 9 балів:

за правильне виконання практичної роботи з наданням повної відповіді – 8...9 балів;

за правильне виконання практичної роботи з наданням неповної відповіді – 6...7 балів;

за правильне виконання практичної роботи без надання відповіді – 4..5 бали;

за розв'язання виконання практичної роботи з помилками та з наданням неповної відповіді – 1...3 бали;

за розв'язання виконання практичної роботи з помилками та без надання відповіді – 0 балів.

Виступ в аудиторії з тематикою, що відповідає плану освітнього компонента.

Для здобувачів вищої освіти очної та заочної форм навчання передбачено виконання індивідуального науково-дослідного завдання (вибір та обґрунтування шляхів комерціалізації ідей відповідно до теми дисертаційної роботи) або на розсуд здобувача: підготовка до участі у міжнародній науковій конференції доповіді, що відповідає плану освітнього компонента.

Таблиця 4.3. Розподіл балів за виконання та захист індивідуального науково-дослідного завдання для очної форми навчання

Кількість балів за показник					Максимальна кількість балів
Повнота опрацьованого матеріалу	Вміння відповідати на поставлені запитання		Новизна		42
22	10	0	10	0	

Таблиця 4.4. Розподіл балів за виконання та захист індивідуального науково-дослідного завдання для заочної форми навчання

Кількість балів за показник					Максимальна кількість балів
Повнота опрацьованого матеріалу	Вміння відповідати на поставлені запитання		Новизна		43
23	10	0	10	0	

Складання іспиту.

Для здобувачів вищої освіти наукового ступеня «Доктор філософії» передбачено складання іспиту. Іспит передбачає співбесіду з викладачем. Максимальна кількість балів 30 балів.

5. Питання для проведення підсумкового контролю знань

1. Що розуміють під комерціалізацією наукових досліджень? Її вплив на економіку має комерціалізація наукових досліджень
2. Сутність та завдання комерціалізації результатів наукових досліджень.
3. Чи можна отримувати додаткові доходи за передачу права користування інноваційним продуктом? Відповідь обґрунтуйте.
4. Чи забезпечує інтелектуальна власність захист від недобросовісної конкуренції?
5. Що виступає основним джерелом нової інформації, нових знань, наукових досліджень?
6. Які існують форми інтернаціоналізації інновацій? Їх переваги та недоліки.
7. Всесвітня конвенція про авторське право, Бернська конвенція, Цивільний кодекс України, Закони України «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу».
8. Поняття, основні завдання, функції і принципи авторського права.

9. Всесвітня конвенція про авторське право, Бернська конвенція, Цивільний кодекс України, Закони України «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу».

10. Суб'єкти та об'єкти авторського права. Зміст та умови дії авторського права.

11. Міжнародні аспекти охорони авторських прав.

12. Особливості комерціалізації об'єктів авторського права.

13. Поняття та ознаки винаходу (корисної моделі).

14. Процедура реєстрації прав на винаходи та корисні моделі в Україні.

15. Порядок визнання прав інтелектуальної власності на промисловий зразок та компонування інтегральних схем.

16. Особливості комерціалізації об'єктів промислової власності.

17. Твори, які не охороняються авторським правом

18. Суб'єкти авторського права: поняття, класифікація.

19. Патентне право: поняття, загальна характеристика, джерела.

20. Патент: поняття, види та порядок отримання.

21. Інтелектуальна власність на наукове відкриття.

22. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

23. Договір комерційної концесії.

24. Принципи та завдання оцінки результатів інтелектуальної діяльності.

25. Оцінка результатів інтелектуальної діяльності в контексті їх комерціалізації.

26. Класифікація результатів інтелектуальної діяльності з позиції їхньої оцінки.

27. Оцінка економічної ефективності комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності.

28. Проблеми оцінювання об'єктів інтелектуальної власності в Україні.

29. Особливості оцінювання об'єктів інтелектуальної власності на різних стадіях життєвого циклу продукту.

30. Необхідність охорони та захисту прав інтелектуальної власності.

31. Форми захисту інтелектуальної власності.
32. Охорона та захист авторського права.
33. Організація маркетингових досліджень на ринку об'єктів інтелектуальної власності.
34. Етапи і методи оцінки об'єктів права інтелектуальної власності.
35. Процес управління інтелектуальною власністю.
36. Управління ризиками комерціалізації результатів наукових досліджень
37. Сутність та значення трансферу технологій у процесі комерціалізації результатів наукових досліджень.
38. Основні функції та складові трансферу технологій.
39. Види трансферу технологій. Проблеми трансферу технологій в Україні.
40. Нормативно-правові засади трансферу технологій в Україні.
41. Формування стратегії комерціалізації технологій.
42. Методичні підходи до визначення вартості об'єктів інтелектуальної власності.
43. Загальні тенденції розвитку світового ринку результатів наукової діяльності.
44. Організаційні форми інтеграції науки і виробництва.
45. Життєвий цикл інновацій.

6. Рекомендована література

Основна література:

1. Базилевич В. Д., Ільїн В. В.. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку: монографія. Київ : Знання, 2008. 687с.
2. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: підручник. Київ : Знання, 2008. 431с.
3. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. Нестерцової-Собакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. унт внутр. справ, 2017. 140 с.
4. Інтелектуальна власність: підручник / Р.С. Кірін, В.Л. Хоменко, І.М. Коросташова. – Дніпро: Національний гірничий університет, 2012. 320 с
5. Чугрій Н.А. Комерціалізація інтелектуальної власності як необхідна умова інноваційного розвитку підприємства. *Причорноморські економічні студії*. №17.2017.С.137-141
6. Трансфер технологій : підручник / А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук, С.І. Бай та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 556 с.

Додаткова література:

1. Стовба Т. А. Економічні та екологічні аспекти комерціалізації результатів наукових досліджень щодо морських суден. Успіхи і досягнення у науці. Серія: Соціальні та поведінкові науки. 2024. № 6 (6), С. 890-901. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-6\(6\)-890-901](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-6(6)-890-901).
2. Полторацька А., Стовба Т., Гребеннікова А. Формування і реалізація механізму комерціалізації результатів інноваційної діяльності. *Економічний аналіз*. 2021. Том 31. №1. С.37–46.
3. Стовба Т.А. Бенчлернінг та систематизація проблем в контексті сталого розвитку морської галузі в умовах BANI–світу. Наукові перспективи. 2023. № 11(41). С. 711-722. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11\(41\)-711-722](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11(41)-711-722).

4. Гриньов А. В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління: Моногр. Харків: ІНЖЕК, 2003.304 с.
5. Перерва П. Г. Трансфер технологій : [монографія] / Перерва П. Г. [и др.] ; под ред. д-ра экон. наук, проф. Перервы П. Г. и д-ра экон. наук, проф. Коциски Д. -Харків : Віровець А. П. ; Мишкольц, 2012. 667 с.
6. Право інтелектуальної власності: Академічний курс: підручник. / О.А. Підопригора (ред.), О.Д. Святоцький (ред.). Київ: ВД «ІнЮре», 2004. 670с.
7. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства: навчальний посібник / Під загальною редакцією д.е.н., професора Ястремської О.М., к.е.н., доцента Верещагіної Г.В. Харків.:ВД «ІНЖЕК», 2010. 398 с.
8. Управління інтелектуальною власністю / П.М. Цибульов (ред.). Київ : К.І.С., 2005. 448с.
9. Федулова Л.І. Інноваційна економіка: Підручник Київ: Либідь, 2006. - 480с
10. Черевко Г.В. Інтелектуальна власність: навч. посіб. Київ .: Знання, 2008. 412 с.
11. Іванюк О.В., Литвинчук І. Л. Інтелектуальна власність: навчально-наочний посібник. Житомир: В.Б. Котвицький, 2014. 163 с.
12. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.
13. Євтухова С.М., Кулініч Т.В., Стовба Т.А. Бірюзові підходи до управління компаніями: зарубіжний досвід та національна практика. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 13–14. С. 64–71. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.13-14.64
14. Стовба Т.А. Крос-галузовий розвиток людських ресурсів морського транспорту. *Проблеми сталого розвитку морської галузі PSDMI-2024*: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. м. Херсон, 28-29 листопада 2024 р. Херсон : ХДМА, 2024. С. 122-123. <https://ksma.ks.ua/wp->

Інтернет-джерела:

1. <https://my.gov.ua/info/service/byservicescope-84/1621/documents/0/0>
2. <https://patentscope.wipo.int/search/en/search.jsf>
3. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123#Text
4. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_225#Text
5. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_134#Text
6. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895_001#Text
7. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_066#Text
8. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b07#Text
9. <https://www.hsa.org.ua/lectors/pototskij-mikola-yurijovich/articles/promislovi-zrazki-novi-pravila-rejestraciyi-mikola-potockii>.

Також рекомендується використовувати наукові статті, інфографіку, відеоматеріали з відповідної теми тощо, посилання на які можна знайти на сайті навчальної дисципліни на платформі LMS MOODLE, у Telegram каналі, котрі регулярно оновлюються.